

Література

1. Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності», 1998, №284-ХІV.
2. Организация и управление нововведениями: Учебн. пособие / Ю.П. Анисимов и др.. – Воронеж, 1993. –198 с.
3. Баев Л.А. Системный подход к определению инновации // Современные технологии в социально-экономических системах / Л.А. Баев, В.Э. Шугуров. – Челябинск, ЧГТУ, 1995. – 156 с.
4. Бешелев С.Д. Невосполнимый ресурс: о факторе времени в науке и технике / С.Д. Бешелев, Ф.Г. Гурвич. – М.: Наука, 1986. – 174 с.
5. Дудченко В.С. Основы инновационной методологии / В.С. Дудченко. – М.: На Воробьевых, 1996. – 68 с.
6. Завлин П.Н. Инновационная деятельность в условиях рынка / П.Н. Завлин, А.А. Ипатов, А.С. Кулагин. – СПб.: Наука, 1994. – 192 с.
7. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: Навчальний посібник / С.М. Ілляшенко. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. – 278 с.
8. Инновационный менеджмент: Справочное пособие. / Под ред. П.Н. Завлина, А. К. Казанцева, Л. Э. Миндели. СПб, Наука. 1997. – 560 с.
9. Кацура С.М. Інноваційна модель економічного зростання / С.М. Кацура // Управление экономикой переходного периода / НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2000. – 300 с.
10. Лапко О.О. Економіка інновацій: навч. посібник / О.О. Лапко. – Івано-Франківськ: ІФДТУНГ, 1999. – 136 с.
11. Управление инновациями: Факторы успеха новых фирм: Пер. с англ. / Общ. ред. Н. М. Фонштейна. - М.: Дело Лтд, 1995. – 224 с.
12. Управление исследованиями и инновациями. – М.: Наука, 1993. – 144 с.

УДК 330.15:[332.122:338.43] (477.8)

Ф.А. Важинський

кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник,
Інститут регіональних досліджень НАН України;

П.П. Гаврилко

кандидат економічних наук, доцент,
Ужгородський навчальний центр
Київського національного торговельно-економічного
університету;

М.М.Галелюк

Львівський університет бізнесу та права

ОЦІНКА ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Дана оцінка природно-ресурсного потенціалу сільських територій Карпатського регіону, зокрема: лісових, земельних, природних рекреаційних, водних ресурсів.

Ключові слова: сільські території, лісові ресурси, земельні ресурси, водні та природні рекреаційні ресурси.

Дана оценка естественно-ресурсного потенциала сельских территорий Карпатского региона, в частности: лесных, земельных, естественных рекреационных, водных ресурсов.

Ключевые слова: сельские территории, лесные ресурсы, земельные ресурсы, водные и природные рекреационные ресурсы.

This assessment of natural resource potential in rural areas Carpathian region, including: forest, land, natural, recreational, water resources, is given.

Keywords: rural territories, forest resources, landed resources, water and natural recreation resources.

Постановка проблеми. Природно-ресурсний потенціал сільських територій Карпатського регіону відзначається багатством і різноманітністю. Однак, його використання далеко не раціональне. Використання природних ресурсів (зокрема лісове, сільське та водне господарство) часто ігнорується землекористувачами. Крім того, важкий економічний стан в Україні негативно позначився на фінансуванні робіт щодо збереження довкілля, дотриманні норм та правил господарювання.

Гострота соціально-економічних та екологічних проблем сільських територій Карпатського регіону обумовлена складними проблемами реформування економіки країни. Це стосується як рівня економічного розвитку та раціонального використання природно-ресурсного потенціалу, так і стану демографічних та соціальних процесів і особливо рівня якості життя гірського населення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Шляхи розв'язання проблем не залишаються поза увагою економічної науки. Питанням розвитку сільських територій присвячені праці Ю. Баденкова, Е. Брюгера, Ф. Заставного, Л. Люкшандерля, Е. Мартіненго, П. Мессерлі, Ю. Стадницького та ін.

Однак, проблеми стратегічного управління сільськими територіями Карпатського регіону потребують подальших досліджень. Необхідне врахування специфічних регіональних чинників при формуванні та реалізації стратегії розвитку сільських територій Карпатського регіону.

Метою дослідження є оцінка природно-ресурсного потенціалу сільських територій Карпатського регіону.

Вклад основного матеріалу. Одним з найцінніших природних ресурсів Карпатського регіону є лісові ресурси. Утилізуючи вуглекислий газ та продукуючи кисень, величезні обсяги фітомаси, з яких більша частина припадає на ділову деревину, ліси формують еколого-економічну рівновагу та благополуччя.

Таблиця 1

Ліси та лісокріті площі в областях Карпатського регіону (тис. га)

Області	Роки			
	2004	2006	2008	2010
Карпатський регіон				
Загальна земельна площа, тис. га	5660,7			
Ліси та лісокріті площі, тис. га	2305,2	2311,0	2312,5	2313,1
% до загальної площі	40,7	40,8	40,9	40,9
Закарпатська область				
Загальна земельна площа, тис. га	1275,3			
Ліси та лісокріті площі, тис. га	720,5	724,2	724,2	724,3
% до загальної площі	56,5	56,8	56,8	56,8
Івано-Франківська область				
Загальна земельна площа, тис. га	1392,7			
Ліси та лісокріті площі, тис. га	635,9	636,5	636,5	636,3
% до загальної площі	45,7	45,7	45,7	45,7
Львівська область				
Загальна земельна площа, тис. га	2183,1			
Ліси та лісокріті площі, тис. га	692,0	693,3	694,0	694,6
% до загальної площі	31,7	31,8	31,8	31,8
Чернівецька область				
Загальна земельна площа, тис. га	809,6			
Ліси та лісокріті площі, тис. га	256,8	257,0	257,8	257,9
% до загальної площі	31,7	31,7	31,8	31,9

Джерело: дані головних управлінь статистики у Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій областях.

Карпатські ліси – це передусім значні запаси цінної деревини. Серед хвойних домінує ялина європейська (смерека), далі йде ялиця біла, сосна кедрова, тис ягідний та ін. У лісах Карпат багато дикорослих харчових рослин – грибів, ягід (чорниця, малина, суниця та ін.), лікарської сировини, різноманітної мисливської фауни. Це – вагоме джерело продуктів харчування місцевого населення, а багато з них також мають промислове значення. Динаміка основних показників використання та охорони лісу, тваринних ресурсів та заповідних територій в областях Карпатського регіону подана в таблиці 2.

**Динаміка основних показників використання та охорони лісу,
тваринних ресурсів та заповідних територій в областях
Карпатського регіону**

Роки	Обсяги продукції, робіт та послуг лісового господарства (у фактичних цінах), млн. грн.	Заготівля деревини, тис. куб. м		Відтворення лісів, тис. га	Площа мисливських угідь, тис. га	Загальна чисельність мисливських тварин, тис. голів			Заповідники, національні природні парки	
		усього	у т.ч. від рубок головного користування			копитних тварин	хутрових звірів	пернаті дичини	кількість	площа, тис. га
Закарпатська область										
2002	69,6	1055,2	531,0	2,4	1028,8	8,7	60,3	167,8	3	133,5
2004	91,6	1037,7	504,8	2,5	1145,8	9,6	51,4	94,4	3	133,5
2006	130,6	1010,0	404,2	2,9	1056,2	9,9	57,6	165,7	3	133,5
2008	170,9	953,4	354,2	3,0	1072,4	11,6	59,1	155,8	3	133,5
2010	199,2	1003,7	292,9	2,2	1037,3	13,1	59,2	123,2	4	139,6
Івано-Франківська область										
2002	50,5	583,1	273,1	2,1	958,0	6,4	50,8	69,3	3	87,9
2004	72,8	879,7	357,4	2,5	969,0	7,2	53,3	69,0	4	102,8
2006	114,3	984,0	351,7	3,0	968,7	7,7	50,3	66,9	4	102,8
2008	172,2	1041,4	384,2	3,2	968,7	8,2	51,3	96,0	4	102,8
2010	216,0	1116,7	363,1	2,4	989,0	9,1	49,8	87,7	4	102,8
Львівська область										
2002	67,7	807,0	393,2	3,8	1753,8	12,0	73,6	205,9	3	44,8
2004	128,8	1162,7	479,2	4,0	1754,3	13,7	77,0	215,5	3	44,8
2006	193,4	1172,4	484,1	4,4	1758,8	15,3	79,0	200,6	3	44,5
2008	242,3	1317,4	522,6	4,8	1770,8	16,7	80,6	219,6	3	44,4
2010	287,4	1248,4	563,7	3,3	1793,8	19,1	69,4	250,8	3	44,5
Чернівецька область										
2002	42,3	768,1	408,4	1,5	642,7	5,0	30,6	103,7	1	7,9
2004	69,7	889,6	448,3	2,0	617,2	5,6	33,2	135,3	1	7,9
2006	107,9	881,7	461,6	2,5	642,7	6,3	35,9	90,1	1	7,9
2008	153,5	927,5	476,1	2,5	642,8	6,9	29,9	95,5	1	11,2
2010	199,9	952,5	471,9	2,3	636,4	7,2	31,3	77,4	1	11,2

Джерело: дані головних управлінь статистики у Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій областях.

За період з 2002 до 2010 року обсяг заготівлі деревини зріс в Івано-Франківській області на 91,5%, у Львівській – на 54,7%, в Чернівецькій – на 24%. За період з 2002 до 2010 року обсяг заготівлі деревини в Закарпатській області зменшився на 4,9%.

Господарська діяльність людини на протязі останніх років призвела до значного скорочення площ територій, покритих лісом, зміни їх видового та вікового складу. Спостерігається переважання середньовікових насаджень, і в той же час пристигаючі, стиглі і перестійні ліси складають набагато меншу частку, ніж це передбачено оптимальними нормами. Таке становище загрожує репродукційній функції лісів, зменшує цінність лісових масивів. Неправильна експлуатація лісу призвела до значного зниження верхньої межі лісу, зміни породного складу і вікової структури лісів, зменшення повноти насаджень та запасів деревини в стиглих лісах, порівняно з достигаючими, збіднення лісової фауни, зниження ґрунтозахисних, водорегулюючих, біопродукційних, естетичних та інших корисних функцій лісу. Внаслідок цього лісовий покрив не здатний повною мірою виконувати функції стабілізуючого фактора в ландшафтному комплексі, які відведені йому самою природою. В результаті в Українських Карпатах почастишали такі негативні стихійні явища як повені, зсуви, снігові лавини тощо.

У багатьох випадках понизилась біологічна стійкість лісів. Вони стали жертвою негативних явищ природи – хвороб дерев, вітровалів та буреломів, насадження все більше зазнають нападу шкідників.

Одним з негативних наслідків нераціонального лісочористування в регіоні є деградація ґрунтового покриву. Сучасна технологія і механізація вирубування лісів майже повністю базуються на тракторному трельованні деревини. Використання тракторів, в тому числі важких гусеничних, для трельовання деревини спричинило значний негативний вплив на довкілля. За такої технології на 40-50 % зменшується самосів і підріст головних лісотворчих порід, зменшується генофонд окремих видів деревної рослинності, дістають

механічних пошкоджень цінні породи (явір, бук), що призводить до зниження сортності насаджень. Все це є причиною масового поширення ерозійних процесів – площинного змиву і, особливо, лінійної ерозії. Порушується гідрологічний режим ґрунту, посилюється його деградація, погіршення наступного відтворення, завдає непоправної шкоди екології Карпат і регіону в цілому.

Важливою причиною нерационального використання лісових ресурсів є недоліки в організації лісозаготівельних робіт. В сучасних умовах в лісах господарюють і розпоряджаються заготовленою деревиною не управління лісового господарства та державні лісгосподарські підприємства, а так звані орендарі, власники лісорубних квитків.

Екологічний стан сільських територій Карпатського регіону в значній мірі визначається системою землекористування, що склалася на його території. Це обумовлено великою крутизною схилів земельних угідь, що прискорює розвиток ерозійних процесів і водночас вимагає створення спеціальної природозберігаючої системи землекористування. Крім того, гірські системи завдяки впливові на протікання кліматичних і, особливо, гідрологічних процесів, в значній мірі визначають екологічну ситуацію на прилеглих територіях.

Умови та форми використання земельного фонду України докорінно змінюються у зв'язку з сучасними перетвореннями господарського механізму. Розглянемо особливості структури земельних ресурсів гірських територій Карпатського регіону. В усіх областях Карпатського регіону відбувається скорочення площ сільськогосподарських угідь (табл. 3).

Таблиця 3

Площа сільськогосподарських угідь в областях Карпатського регіону (тис. га)

Області	Роки				
	2002	2004	2006	2008	2010
Закарпатська	429,5	416,5	416,1	408,2	405,5
% до попереднього		97,0	99,9	98,1	99,3
Івано-Франківська	634,8	633,7	633,3	631,9	631,5
% до попереднього		99,8	99,9	99,8	99,9
Львівська	1099,5	1061,6	1052,9	1039,2	1032,2
% до попереднього		96,6	99,2	98,7	99,3
Чернівецька	458,6	457,7	450,7	449,6	449,2
% до попереднього		99,8	98,5	99,7	99,9

Джерело: дані головних управлінь статистики у Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій областях.

За період з 2002 до 2010 року площа сільськогосподарських угідь скоротилась у Львівській області – на 6,1%, у Закарпатській – на 5,6%, в Івано-Франківській – на 0,5%, у Чернівецькій – на 2,0%. З одного боку активно йде процес диференціації землеволодіння та землекористування, утворюються дрібні селянські та фермерські господарства, сільськогосподарські кооперативи, з іншого боку, з року в рік знижується якісний стан земельного фонду та екологічного середовища в цілому. Загрозливі масштаби в Карпатському регіоні прийняли ерозія землі та деградація ґрунтів. Значні площі ґрунтового покриву забруднені різноманітними інгредієнтами, в т.ч. високотоксичними.

Найбільше уражені орні землі: кількість еродованої ріллі в регіоні Карпат вже становить 40,5 %. Закарпатська область найбільш уражена зсувними селєвими та ерозійними процесами. За останні 25-35 років ступінь еродованості орних земель тут збільшилась на 10-25% в межах гірсько-передгірних районів. В області нараховується 8,4 тис. га деградованих та 14,9 тис. га малопродуктивних земель. Спостерігається погіршення агрохімічних властивостей ґрунтів. Середньозважений показник вмісту гумусу за останні 5 років зменшився на 0,14%, площа ґрунтів з низьким вмістом калію збільшилась на 11%, вмістом фосфору – на 1% від загальної, збільшилась площа земель з кислими ґрунтами та підвищенням кислотності ґрунтів [4].

Причини такого негативного явища викликані у великій мірі неправильною господарською діяльністю: нерациональною структурою господарських угідь, інтенсивною вирубкою лісів, безсистемним випасанням худоби на схилах, невиконанням елементарних протиерозійних заходів.

Найбільший тиск на природу та навколишнє середовище сільських територій Карпат внаслідок господарської діяльності створюють:

- промислове і сільськогосподарське виробництво;
- видобувна промисловість (шахти, кар'єри і т. ін.);
- магістральні нафто-, газо-, продуктопроводи;
- потужні джерела електромагнітних полів (радіолокаційні станції, електростанції і високовольтні електролінії);
- вирубка лісу, яка супроводжується появою цілої низки проблем (ерозія, руйнування родючого ґрунту, зменшення водоутворюючої системи, формування стихійних лих – повеней, зсувів, буреломів тощо);

– надмірне розорювання крутосхилів у гірських районах.

Карпатський регіон з його сприятливими природними умовами та багатими лікувальними властивостями володіє значним рекреаційним потенціалом.

Серед природних рекреаційних ресурсів можна виділити: ресурси лікувальні (для санаторно-курортного лікування) та ресурси туризму і відпочинку. На базі природних лікувальних ресурсів можуть працювати заклади бальнео-, грязе-, озокерито- та кліматолікування, які забезпечені запасами мінеральних вод, лікувальних грязей, озокериту, а також лікувальними властивостями клімату.

В Карпатському регіоні нараховується понад 800 джерел і свердловин мінеральних вод, більшість з яких відноситься до унікальних або рідкісних. Найбільша кількість джерел та свердловин розміщено в Закарпатській області.

Найважливіші родовища мінеральних підземних вод:

- Закарпатська обл.: Шаянське, Голубинське (Лужанське), Полянське, Келечинське, Новополянське, Плосківське, Сайминське;

- Львівська обл.: Трускавецьке (Нафтуса), Моршинське, Східницьке.

Важливим рекреаційним ресурсом Карпатського регіону є клімат, який сприяє проведенню різних видів відпочинку на свіжому повітрі і виступає як лікувальний фактор. Поряд з чистотою атмосферного повітря та наявністю в ньому великої кількості фітонцидів, цей фактор сприятливо діє на людей з захворюваннями органів дихання, функціональними захворюваннями нервової та серцево-судинної системи, органів травлення тощо.

До ландшафтних ресурсів туризму та відпочинку відносяться великі мальовничі території, що мають природний вигляд, а також штучні або перетворені людиною, придатні для організації активного оздоровчого відпочинку та задоволення естетичних потреб; ділянки дикої природи із збереженими декоративними, корисними та рідкісними видами рослинного та тваринного світу, території з унікальними природними пам'ятками. Сприяє зимовому відпочинку та туризму наявність схилів, придатних для облаштування гірськолижних трас.

Попит на споживання рекреаційних ресурсів в останні роки зріс, оскільки в даний час спостерігається різке погіршення стану здоров'я населення України, зниження природного приросту, зменшення тривалості життя людей, зростання дитячої смертності.

Карпатський регіон є чи не єдиною територією в Україні, яка не постраждала від наслідків Чорнобильської катастрофи і є "чистою" від радіаційного забруднення.

В Карпатах споруджено багато туристичних баз, спортивних комплексів, будинків відпочинку і санаторіїв (табл. 4).

Таблиця 4

**Санаторно-курортні та оздоровчі заклади в областях
Карпатського регіону**

Роки	Санаторії та пансіонати з лікуванням		Санаторії-профілакторії		Будинки і пансіонати відпочинку		Базы та інші заклади відпочинку		Дитячі оздоровчі табори	
	всього	у них ліжок, тис.	всього	у них ліжок, тис.	всього	у них ліжок, тис.	всього	у них ліжок, тис.	всього	у них ліжок, тис.
Закарпатська область										
2002	15	3,2	11	1,4	-	-	43	2,5	11 4	4,6
2004	16	3,2	9	0,5	-	-	43	2,1	54 1	7,5
2006	20	3,8	8	0,4	-	-	41	2,0	51 6	7,0
2008	20	4,0	7	0,3	1	0,1	33	1,7	57 0	7,0
2010	19	3,9	7	0,4	1	0,1	35	2,2	55	6,1

									7	
				Івано-Франківська область						
2002	20	3,2	10	0,8	2	0,2	9	0,7	11 4	2,9
2004	16	2,6	9	0,7	6	0,5	12	0,8	84 2	4,9
2006	14	2,3	8	0,5	4	0,2	11	0,6	84 6	4,4
2008	15	2,3	7	0,5	3	0,2	10	0,7	87 6	4,4
2010	15	2,3	6	0,5	3	0,2	12	0,8	76 8	3,9
				Львівська область						
2002	71	18,3	8	0,7	4	0,1	28	1,8	90	4,1
2004	66	17,3	7	0,4	9	0,4	32	1,7	71 2	4,4
2006	65	21,2	8	0,5	8	0,4	33	1,8	87 9	3,7
2008	62	17,4	8	0,4	8	0,4	31	1,4	85 3	3,4
2010	56	16,2	8	0,4	6	0,3	32	1,4	55 9	3,1
				Чернівецька область						
2002	6	0,89 7	6	0,30 0	–	–	4	0,38 3	23 4	4,01 5
2004	6	0,96 6	5	0,25 0	–	–	4	0,33 3	39 1	3,99 5
2006	6	0,89 7	4	0,20 0	–	–	4	0,33 3	38 6	4,00 0
2008	6	0,89 7	2	0,10 0	–	–	4	0,33 3	40 3	4,15 6
2010	7	1,10 7	1	0,05 0	–	–	4	0,33 5	40 2	3,55 1

Джерело: дані головних управлінь статистики у Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій областях.

Однак на сьогодні рівень використання рекреаційного потенціалу Українських Карпат явно незадовільний. Подальше його освоєння – найважливіше соціально-економічне та екологічне завдання.

Карпатський регіон відзначається досить потужним потенціалом водних ресурсів. За природними запасами як поверхневих, так і підземних вод Карпатський регіон належить до найбільш забезпечених в Україні, в той час як рівнинна частина регіону відчуває дефіцит водних ресурсів. В Українських Карпатах беруть початок дві великі європейські водні артерії – Дністер і Тиса. Дністер є найбільшою рікою південно-західної частини країни. Він постачає воду у сім областей України і значну частину Молдови.

Таблиця 5

Забір води із природних водних об'єктів в областях Карпатського регіону (млн. куб. м)

Області	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Закарпатська	80	59	59	55	54	45
Івано-Франківська	131	118	116	118	112	104
Львівська	312	256	248	242	244	260
Чернівецька	64	78	78	71	72	74

Джерело: дані головних управлінь статистики у Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій областях.

Водні ресурси Карпатського регіону використовуються для питного і господарського водопостачання, рекреації, частково для рибальства і гідроенергетики.

Таблиця 6

**Обсяг оборотної та послідовно (повторно) використаної води в
областях Карпатського регіону**

Області	Усього, млн. куб. м						Частка оборотної води у загальному обсязі використання на виробничі потреби, %					
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Закарпатська	19	9	9	1	1	1	79	56	50	11	14	17
Івано-Франківська	1165	2228	2250	2188	2104	1640	95	97	97	97	97	96
Львівська	405	437	425	417	119	368	88	88	89	89	69	88
Чернівецька	21	9	9	9	9	5	53	29	28	30	35	22

Джерело: дані головних управлінь статистики у Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій областях.

Однак сьогодні їх використання ще не зовсім раціональне. Виникає низка екологічних проблем, пов'язаних із забрудненням карпатських рік, збідненням їх флори і фауни. Якість води, яка використовується на господарсько-питні потреби, залишається проблемною. Забори води для промислових, комунальних, та інших потреб супроводжуються скидами забруднених шкідливими речовинами стічних вод у поверхневі водойми.

Таблиця 7

**Скидання забруднених зворотних вод у природні поверхневі водні об'єкти в областях
Карпатського регіону у 2009 р.**

Області	Усього	У тому числі		Частка у загальному обсязі скидання зворотних вод, %
		без очищення	недостатньо очищених	
Закарпатська	11	1	10	23,9
Івано-Франківська	17	0	17	18,5
Львівська	59	4	55	23,7
Чернівецька	10	6	4	19,6

Джерело: дані головних управлінь статистики у Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій областях.

Захаращення русел, заміна лісів вторинними луками, несвоєчасне проведення берегоукріплювальних робіт посилюють негативну дію природного водного потенціалу Українських Карпат, яка проявляється у вигляді руйнівних селів і повеней.

Величезних збитків зазнає Закарпаття від руйнівних повеней, в результаті яких вода на річках та їх притоках перевищує рівень захисних гребель і дамб, заповнює заплавні території, пошкодивши залізничні колії та автомобільні шляхи, зруйнувавши та пошкодивши тисячі житлових будинків.

Одна з причин появи повеней – це порушення водозахисної ролі гірських лісів внаслідок зменшення лісистості. Отже, необхідне збільшення лісистості у гірських районах.

Тривале використання полонин під пасовища, розорювання крутосхилів, трелювання лісу за допомогою гусеничної техніки, порушення технології культуротехнічних робіт, погіршило водофізичні властивості й посилило процеси збільшення поверхневого стоку. Крім того, важкий економічний стан в Україні негативно позначився на фінансуванні протиповіневих робіт, дотриманні норм та правил господарювання.

Сучасна екологічна ситуація в Карпатському регіоні вимагає зваженого підходу до використання природних ресурсів сільських територій.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можемо зробити наступні висновки.

Гірська місцевість займає понад 70% території Карпатського регіону. Складні природні умови зумовлюють особливі умови господарювання. Негативний вплив на якісні показники господарювання справляють високі транспортні витрати, обмежені можливості для реалізації ринкових ініціатив. Побічним негативним результатом виробництва є накопичення відходів, забруднення води, ґрунту, повітря, порушення екологічної рівноваги.

Негативною рисою господарювання сільських територій Карпатського регіону є те, що зниження обсягів виробництва переробної промисловості компенсується необґрунтовано великими масштабами експлуатації природних ресурсів та їх експортом без подальшої переробки на вітчизняних підприємствах. Це призводить до знищення карпатських лісів та розвалу вітчизняної лісопереробної галузі.

Рекреаційний потенціал Українських Карпат є достатнім для лікування в санаторно-курортних закладах та обслуговування туристів і відпочиваючих. Однак на сьогодні рівень використання рекреаційного потенціалу Карпат явно незадовільний і подальше його освоєння є важливим соціально-економічним завданням.

Економічно слаборозвинуті сільські райони мають незадовільну соціальну інфраструктуру. Це призвело до появи таких негативних явищ як скорочення народжуваності та висока природна та дитяча смертність, зменшення чисельності населення, погіршення якості життя (падіння життєвого рівня, високий рівень безробіття та низькі доходи сільських жителів), міграційний відтік населення.

Активізація соціально-економічного розвитку сільських територій Карпатського регіону можлива шляхом створення потужної інфраструктури, насамперед, соціальної та транспортної. Це сприяло б розвитку рекреаційної індустрії, туризму, в т.ч. гірськолижного. Важливою умовою ефективного соціально-економічного розвитку Карпатського регіону є зміна структури господарства: зменшення частки природоексплуатуючих галузей матеріального виробництва і прискорений розвиток малого бізнесу, сфери послуг та об'єктів інфраструктури. Для вирішення численних соціально-економічних та екологічних проблем Карпатського регіону, як і всім іншим регіонам, необхідна активна підтримка з боку держави.

Література

1. Бартов В.М. Концепція взаємодія економіки і природи / В.М. Бартов, В.В. Седов. – М.: Мысль, 1984. – 159 с.
2. Буркинський Б.В. Экономические проблемы природопользования / Б.В. Буркинський, Н.Г. Ковалева. Киев: Наукова думка, 1995. – 142 с.
3. Дорогуцьов С.І. Управління техногенно-екологічною безпекою у парадигмі сталого розвитку: концепція системно-динамічного вирішення / С.І. Дорогуцьов, О.М. Ральчук. – К.: Наукова думка, 2001. – 173 с.
4. Закарпатська область: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.experts.in.ua/regions/detail.php?ID=4322>.
5. Закон України “Про статус гірських населених пунктів в Україні”: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ligazakon.ua>.
6. Земельні ресурси: [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.ekology.lviv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=46&Itemid=118.
7. Теорія і практика прогнозування використання земель / Я Лютий. – Львів: ЛДАУ, 1997. – 132 с.
8. Маракулін П.П. Земля та раціональне її використання / П.П. Маракулін. – К.: Урожай, 1983. – 63 с.
9. Пастернак В.І. Формування землекористувань сільськогосподарських підприємств як важливий чинник використання земельних ресурсів / В.І. Пастернак. – Львів, 1998. – 47 с.
10. Статистичний щорічник України за 2009 рік. / Держкомстат України: За ред. О.Г. Осауленка. – К.: “Консультант”, 2010. – 567 с.
11. Статистичний збірник “Регіони України” 2010. Частина 1 / Держкомстат України: За ред. О.Г. Осауленка. – К.: “Консультант”, 2010. – 368 с.
12. Статистична та аналітична інформація Головного управління статистики у Закарпатській області: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.stat.uz.ua>.
13. Статистична та аналітична інформація Головного управління статистики в Івано-Франківській області: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://stat.if.ukrtel.net>.
14. Статистична та аналітична інформація Головного управління статистики у Львівській області: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.stat.lviv.ua>.
15. Статистична та аналітична інформація Головного управління статистики у Чернівецькій області: [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua>.

УДК 334.012.42

В.В. Сержанов

к.е.н., доцент кафедри фінансів ДВНЗ «УжНУ»

О.С. Молнар

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії ДВНЗ «УжНУ»

Р.І. Галаз

ГУ МВС у Львівській області

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Стаття присвячена висвітленню методологічних засад оцінки результатів виробничої діяльності підприємства. Визначено категорії, якими може бути визначено результативність виробничої діяльності підприємства. Охарактеризовано можливості оцінки результатів виробничої діяльності та фактори, що впливають на результати діяльності підприємства. Запропоновано джерела підвищення результативності виробничої діяльності підприємств у легкій промисловості.